ורב יוסף אמר כשומר שכר. וא"ת דאמרינן בר"ה (דף כח.) המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעת מלוה והמודר הנאה מן המעין מותר לטבול בו טבילה של מצוה ואמאי הא מיתהני לרב יוסף דחשיב ליה בהכי כשומר שכר ויש לומר דשמי שומר אבידה ומשכון דכמה פעמים שיתעסק בה לשומתה לצרכה ולהגיעה יפטר מליתן לו אבל התם יכול לכוין לתקוע ולטבול במקום אלא יבא שם עני באותה שעה:

במלוה צריך למשכון. פירש בקונטרס להשתמש ומנכה מן החוב דמי שכירות המשכון כי הא (ג) דאמר בפ' האומנין (ב"מ דף פ:) שוכר אדם משכונו של עני מפני שאינו אלא כמשיב אבידה לבעלים ור"ח פירש צריך למשכון שאינו רוצה להלוות לו בלא משכון וקשה דאמר משום הכי נתן מלוה קא עביד:

אלא לא כנגד חובו ובדשמואל קמיפלגי. ואע"ג דאמאן דליתא ליה דשמואל גבי אבד המשכון אינו מפסיד אפי' כנגד המשכון הכא מכל מקום נגד המשכון אינו משמט דגבי אבידה ואלא כיון דליתא ליה דשמואל לא נקיט למשכון לענין שיפסיד:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. ואלו נשבעין ונוטלין כו'. תימה דלא חשיב ההיא דתנן לעיל (דף מג.) מי נשבע מי שהפקדון אצלו ואמאי דמוקי לה אסיפא דרישא וכל הני דתנן לקמן בפירקין (דף מה.) הפוגמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרועה כו' ולישא לשנויי דתנא ושייר כיון דתני ואלו דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף סו: וסס) ויש לומר דלא חשיב אלא הנהו שאין כנגדן ראויין לישבע*: **התקבלת** מהן דינר זהב. משמע שהוא כ"ה דינר כסף וה"ל מוכח בהדיא ברים הזהב (ב"מ דף מד:) וקשה לר"ת דאיך נשתנה כל כך דעכשיו אין זקוק של זהב יותר מי' זקוקים של כסף ואומר ר"ת דדינר זהב עב משל כסף והיה שוקל כפליים וכן משמע באלו טריפות (חולין דף נה:) שהיה משוה בעבין מדנקט אם נשתייר כשני דינר זהב גבי ניקב הטחול לפיכך שוה כ"ה שהזהב שוה י"ב של כסף כדמוכח בתגדת שמואל דפריך קראי אהדדי דבספר שמואל (ג כד) כתב גבי גורן ארונה כסף חמשים שקלים ובדברי הימים (א כא) כתיב שקלי זהב שש מאות ובפ' בתרא דזבחים (דף קט:: וסס) משני עלה שנבה מכל שבט י' אבל במדרש משני שנתן לו שש מאות שקלי כסף שהם י' של זהב וקרא דשמואל ה"פ כסף כל כך שהם י' של זהב ודברי הימים שש מאות מכסף שהן י' שקלים זהב דהייט י"ב חלקים ודינר היתר אור"ת שהו עתנין אותו להכרע כדמוכח בפרק יש בכור (נכורות דף ג. וסס) גבי פדיון הבן דקאמר יהיב ליה דינר דמזבן בכ"ה זוזי דל זוזא ושמותא והכי לפדיון הבן והשתא אמאי לא קאמר דל חומשא דזוזא ושמותא הייט חומשא אלא משום דהוא זוזא שלא היה אלא להכרע מזכיר אותו בפני עצמו וכן מוכיח בפ"ק דשקלים (דף ב.) דהכרע אחד מכ"ה דמפרש בתמני' כמה הוא קולבון חכמים אומרים חצי מעה ומחצית השקל הוא י"ב מעות דשקל דקרא הוא סלע ומה שאמרו הכמים ליתן סלע ופונדין לכל שנה לפודה בית זרע חומר שעורים שהוא פונדיון יותר על ג' שקלים הכתוב בקרא למ"ש שנים אותו פונדין לא בא להכרע אלא נקט סלע ופונדין משום דאי אפשר לנמנס ונומר סלע ופונדין חסר משהו אלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משלים פרוטה* : גדולות

ורב יוסף אמר כשומר שכר דמי, לימא דרב יוסף תנאי היא? לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף דהכא במלוה צריך למשכון, הא מיפלגי מר סבר מצוה קא עביד ומר סבר לאו מצוה קא עביד לימא כתנאי: המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה אף על פי שאינו שוה אלא פלגא אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל רבי יהודה הנשיא אומר אם היה משכונו כנגד חובו אינו משמט משמט מאי אינו משמט דקאמר תנא קמא אלא כנגדו מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט אלא אמאי תפיס משכון אלא לאו כנגד כולו ובדשמואל קא מיפלגי, לא לעולם כנגדו ובהא קמיפלגי תנא קמא סבר כנגדו ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט ודלא אמרת למאי תפיס ליה משכון? לזכרון דברים בעלמא:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל *הנשבעין שבתורה "נשבעין ולא משלמין" ואלו נשבעין ונוטלין: השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה' וחנוני על פנקסו* השכיר ביצד אמר לו "תן לי שברי שיש לי בידך" הוא אומר "נתתי" והלה אומר "לא נטלתי" (ה) (הוא) נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הנאה ביצד אמר לו "תן לי שברי חמשים דינר שיש לי בידך" והוא אומר "התקבלת דינר זהב" אבל ביצד היו מעידים אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות הוא אומר "כליי נטלת" והוא אומר "לא נטלתי" הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הנאה ביצד אמר לו "שני כלים נטלת" והוא אומר לא נטלתי אלא אחד אבל ביצד היו מעידים אותו שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול ואמר לו "חבלת בי" והוא אומר "לא חבלתי" הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הנאה ביצד אמר לו "חבלת בי שתים" והלה אומר "לא חבלתי בך אלא אחת" שבנגד חשוד על השבועה ביצד: אחת**

כשומר שכר דמי. שכר מלוה ומלוה על המשכון נמי מלוה עבד: **לימא דרב יוסף תנאי היא.** דמילתא דרבא ודאי תנאי היא דרבי עקיבא ליה דרבא אלא דרב יוסף מי לימא תנאי היא מי מלי לאוקמה לרבי אליעזר קתיה: **צריך למשכון.** להשתמש בו ומנכה לו מן החוב דמי* שכירות המשכון רבי אליעזר סבר כיון דצריך למשכון אין כאן מלוה והלכתא לתכיון והני כשומר חנם. ורבי עקיבא סבר כיון דפחות עליו והולך מלוה* היא ולא הוי עליו אלא כשומר שכר: **לימא כי הני תנאי.** הא דשמואל: **המלוה על המשכון.** אין שמיטה משמטתו דאין כאן משום לא יגוש שהרי אינו נוגשו: **אינו משמט.** לקמן מפרש לי בההוא פלגא קאמר לי בכוליה חוב קאמר: **לימא כנגדו.** הוא דאינו משמט דלההוא פלגא מיהא הוי משכון: **מכלל דרבי יהודה.** דפליג עליה דאמר אם אין משכון כנגד חובו משמט אכנגדו נמי משמט דאפי' ההוא פלגא דכנגדו לא חשיב משכון ומשמטת ליה שביעית: **אלא משכון.** דתפס למאי תפסיה לי אלא למשכון מיהת דההוא פלגא: **אלא נמי כנגד כולו** קאמר קא קמשמט ליה משמט, דאע"פ שאינו שוה אלא פלגא הוי משכון כנגד כולו ונעשה משמט כלום מן החוב והילכך כשמואל ואתא רבי יהודה הנשיא למימר דאם אין משכון כנגד הלוואתו אינו משמט כולו אלא כנגדו: **לא לעולם כנגדו.** קאמר רבי שמעון דאינו משמט דלההוא פלגא מיהא הוי משכון ולית ליה דשמואל ואההוא פלגא גופיה פליג ר' יהודה הנשיא למימר דלא הוי משכון: **כנגדו נמי משמט.** דלא הוי משכון אלא לזכרון דברים תפסיה:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. כל המחויבין שבועה מן התורה נשבעין ולא משלמין כלומר לא חייבה תורה שבועה לישבע וליטול אלא הנתבע יכבע לתובע ולא ישלם ובגמרא יליף לה: **ואלו נשבעין ונוטלין.** שתיקנו להם חכמים לישבע וליטול: **השכיר והנגזל כו'.** כולהו מפרש להו במתני': **וחנוני חשוד על השבועה.** התובע שהנתבע שכנגדו חשוד על השבועה' ונתחייב הנתבע שבועה מן התורה ע"י הודאה במקלת נשבע התובע ונוטל: **וחנוני על פנקסו.** על מה שכתוב בפנקסו שהוא כותב עליה הקפות שהוא מקיף ולקמן מפרש היכי דמי: **הרי זה נשבע ונוטל.** וגמרא מפרש מאי שנא שכיר דתיקנו ליה רבנן: **עד שתהא מקצת הודאה.** לרבי יהודה לא תיקנו שבועה ליטול אלא במקום שיש שבועה על הנתבע והפכוה חכמים על התובע באלו השבועות כאן: **הרי זה נשבע ונוטל.** שהדברים מוכיחים שהרי עדים מעידים שמשכנו אצלו (ג) ברשות:

ורב יוסף אמר כשומר שכר דמי, לימא דרב יוסף תנאי היא? לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף דהכא במלוה צריך למשכון, הא מיפלגי מר סבר מצוה קא עביד ומר סבר לאו מצוה קא עביד לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה אף על פי שאינו שוה אלא פלגא אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל רבי יהודה הנשיא אומר אם היה משכונו כנגד חובו אינו משמט משמט מאי אינו משמט דקאמר תנא קמא אלא כנגדו מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט אלא אמאי תפיס משכון אלא לאו כנגד כולו ובדשמואל קא מיפלגי, לא לעולם כנגדו ובהא קמיפלגי תנא קמא סבר כנגדו ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט ודלא אמרת למאי תפיס ליה משכון? לזכרון דברים בעלמא:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין שבתורה "נשבעין ולא משלמין" ואלו נשבעין ונוטלין: השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה' וחנוני על פנקסו* השכיר ביצד אמר לו "תן לי שברי שיש לי בידך" הוא אומר "נתתי" והלה אומר "לא נטלתי" (ה) (הוא) נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הנאה ביצד אמר לו "תן לי שברי חמשים דינר שיש לי בידך" והוא אומר "התקבלת דינר זהב" אבל ביצד היו מעידים אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות הוא אומר "כליי נטלת" והוא אומר "לא נטלתי" הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הנאה ביצד אמר לו "שני כלים נטלת" והוא אומר לא נטלתי אלא אחד אבל ביצד היו מעידים אותו שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול ואמר לו "חבלת בי" והוא אומר "לא חבלתי" הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הנאה ביצד אמר לו "חבלת בי שתים" והלה אומר "לא חבלתי בך אלא אחת" שבנגד חשוד על השבועה ביצד: אחת

רבינו חננאל

רב יוסף אמר כשומר שכר. ואסיקנא לא כולי עלמא אית להו דרב יוסף דאמר כשומר שכר [דמי] דקיימא לן המתעסק במצוה פטור מן המצוה. ווי היא פרוסה דרב יוסף. ומפורש בנדרים פרק [אין בין המודר] ובמלוה צריך למשכון פליגי מר סבר מצוה קא עביר ומר סבר לאו מצוה קא עביר: לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה אע"פ שאינו שוה אלא פלג. פירוש חצי המלוה אינו משמט דברי רשב"ג. ר' יהודה הנשיא אומר אם היה משכונו כנגד חובו אינו משמט ואם לאו משמט: ואוקמנא אע"פ שאין שוה המשכון אלא חצי המלוה אינו משמט ה) מאי איני משמט דקתני רשב"ג אכולה מלוה ובדשמואל. רשב"ג אית ליה דשמואל. דאע"ג דלא שוה משכון

שיעור זוזי קא מקבל ליה לפיכך תני אינו משמט. ור' יהודה נשיאה לית ליה הא דשמואל: ודחינן לא לעולם כולי עלמא לית להו דשמואל ובהא פליגי. רשב"ג סבר כנגד כולו הוא קונה ג) מיהו מסר לו מקצת ונשאר לו ונסתלקה תורת המשכון כיון שנכנס בינייהו תורת המשכון וחלה עליו תורת משא ומתן לפיכך אין בהן דין המשמט. ור' יהודה הנשיא סבר משכון כנגדו קונה. פירוש שיעור דמי המשכון קנהו בחובו והשאר עליו במלוה לפיכך משמט הנשאר: איבעי תימא בנשאר מדמי המשכון כולי עלמא לא פליגי דמשמט. כי פליגי בדמי המשכון. רשב"ג סבר קנאו ואינו משמט וזוכה המלוה במשכון שבידו אבל השאר משמט. ור' יהודה הנשיא סבר משמט הכל ומחזיר המשכון ללוה דהא לא קנאו. ואי לא קני ליה למשכון אמאי נקיט ליה למשכון לענין שיפסיד: ירושלמי א"ר יוחנן נאמן המלוה לומר עד כדי המשכון הלויתיך עליו. ומתניתא אמרה אף הלוה נאמן. דתנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה כו'. חד בר נש קם חבריה בשוקא אריס סניגתיה [אמר] לית הדין סניגתא נפקא מתותי ידי דאת יהיב לי מה דאית לי בידך. אתו קמי שמואל א"ל זיל הב ליה סניגתיה ואזל דוין עימיה מה שמואל כדיינין נהרדעי אמרי תמן הוחזק המשכון בידו הכא לא הוחזק המשכון בידו. ובהא דתנן הלוהו על המשכון שוטר שכר כו' קי"ל לא סנא משכנו בשעת הלואה. ולא סנא משכון שלא בשעת הלואה. ולא סנא הלוהו מעות ולא שנא הלוהו פירות בכולהו שוטר שכר הוי. ואם נגנב או אבד והוה המשכון שוה יתיר מחובו מגרע דמי החוב והתוספת משלם המלוה ללוה ואם אבד המשכון בלסטים מזויין או בשביה וכיוצא בהן שהשומר שכר פטור בהן וחוזר חובו על הלוה ואם אין לו ראיה נשבע המלוה על זה ופורע הלוה למלוה חובו: הדרן עלך שבועת הדיינין. כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין כו'. מנא לן שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם.

מי

ה) נראה דל"ל אינו משמט כלל ומאי אינו משמט דקתני רשב"ג וכו'. ב) כ"ה הגי' לפני רבינו וכ"ה הגי' נמי' הביעב"ח ז"ל כאן וכ"ה הגי' ז.

[ע' תוס' ב"מ נד: ד"ה שמא וכו' ביאלו יותר]

[ועי"ע תוספות כתובות עט.ד"ה נתן ועמ"ש על לידן]

פר א מיי' פ"ג מהל' אבידה הלכה י סמג עשין עד טוש"ע חו"מ סימן רסז סעיף טז: פה ב ג מיי' פ"ט מהל' שמיטין הלכה יד סמג עשי' קמט טור שו"ע חו"מ סימן סז סעיף יב ועיין בכ"מ: א ד מיי' פ"ח מהל' מלוה הלכה כ סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סימן פט סעיף ח: ב ה מיי' פי"ח מהל' שכירות הלכה ו סמג עשין פט טוש"ע חו"מ סימן ש סעיף ב: ג ו מיי' פ"ד מהלכות גזילה הלכה כ סמג עשין פג טוש"ע חו"מ סימן ל סעיף ח: ד ז מיי' פ"ה מהלכות מוכר ומקח הלכה ד סמג עשין ע טור שו"ע חו"מ סימן ל סעיף טז: ה ח מיי' פ"ב מהלכות טוען הלכה ב והלכה ד סמג עשין לה טור שו"ע חו"מ סימן לב סעיף ז:

נוסא אחר תנאים בסיבות דאמרינן דאמוראי דאמרי אין המשכון אינו מגרע מטולת

מבנה

תוספת לסברי מאר הגון בין רבנן ור' יהודה הנשיא בדין משכון חלקי (שאינו בטוח כל הצרכו) ויכולתו לאפוך בחוב

מבנה

"אלו נשבעין" דוגמאות על נשבעין שהם יוצאי דופן

נוסא/מבנה

אלו שנשבעין ונוטלין

מבנה

"ידע שיש שם מקצת הודאה" הפלגת שיטת ר' יהודה דאין נשבע ונוטל אא"כ יש הודאה במקצת

* כיון דאינו ראוי לרבים

* כרבי אליעזר דאמר אין מלוה מגרעת אין מלוה מגרעת אין מלוה מגרעת

* נלע נראה דבדבר אחר דבר מלוה מגרעת אחרת דבר מלוה מגרעת אחרת דבר מלוה מגרעת אחרת

הגהות הב"ח

(ה) משנה לא נטלתי ה"ז נשבע ונוטל כמ"ל וכן בסמוך: (ג) רש"י ד"ה הרי זה וכו' שמשכנו אצלו ברשות. ר"ת אמאיר (בתוספות) בתוספות הלכות בגמ' מו ע"ל ד"ה ובמלוה וכו'. כי הא דתנן בפרק האומנין: בכתובות פז: ב"ק לו: קו.

ב"מ מ קג.

ב"ק קמ:

ב"מ דף מח: [כל הסוגיא] הגהות הגר"א

(ג) משנה לא נטלתי ה"ז נשבע ונוטל כמ"ל וכן בסמוך: (ג) רש"י ד"ה הרי זה וכו' שמשכנו אצלו ברשות. ר"ת אמאיר (בתוספות) בתוספות הלכות בגמ' מו ע"ל ד"ה ובמלוה וכו'. כי הא דתנן בפרק האומנין: